

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่
ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่
Development of Buddhist Learning Center to Enhance the
Smart Community of Skaw Karen in Chiang Mai Province

พระสุธีวัชรบัณฑิต¹, ศรีสกุล ชัยเวียง², ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์³, เดชา ตาละนีก⁴,
และ นฤภรณ์ วรายุทธโยติกุล⁵
Phra Sutheewacharabandit¹, Srisakul Chaiweing², Tipapon Yesuwan³,
Decha Talanuek⁴ and Narueporn Warayuthyotikul⁵

Received: 03 December 2025; Revised: 24 January 2026; Accepted: 26 January 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนาศูนย์ปกากะญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) ในจังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อประเมินศูนย์ปกากะญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) ในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดเวิร์กชอปพัฒนาชุดความรู้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มเยาวชน และกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในพื้นที่อำเภอภักดีวงษ์ จังหวัดเชียงใหม่ รวมจำนวนทั้งสิ้น 200 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมควรสะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการองค์ความรู้พื้นถิ่น 2) การพัฒนาศูนย์ปกากะญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) สามารถนำเสนอข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และกิจกรรมของชุมชนได้อย่างเป็นระบบ เข้าถึงง่าย สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และ 3) ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้ในชุมชนพบว่า ศูนย์ปกากะญอเชิงออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของกลุ่ม

^{1 2 3 4} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่; Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

⁵ โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดตาก; School for the Deaf, Tak Province

Corresponding author E-mail: boromathapitakroswhan@gmail.com

ชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีศักยภาพในการเป็นต้นแบบสำหรับพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นต่อไป

คำสำคัญ: ศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรม; กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ; ศูนย์ปกากะญอเชิงออนไลน์

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the concepts for designing and developing a cultural learning center of the Pga K'nyau (Karen) ethnic group in Chiang Mai Province; 2) develop an online Pga K'nyau learning center using an information system (Google Sites) in Chiang Mai Province; and 3) evaluate the online Pga K'nyau learning center developed through the information system (Google Sites). The research employed documentary research, qualitative research, and participatory action research approaches. The research instruments included in-depth interview guidelines, focus group discussions, and workshops for developing knowledge resources. The participants consisted of religious leaders, community leaders, representatives from government agencies, youth groups, and members of the Pga K'nyau ethnic group in Galyani Vadhana District, Chiang Mai Province, totaling 200 participants. Data were analyzed using descriptive content analysis.

The research findings revealed that: 1) the design and development concepts of the cultural learning center should reflect the way of life, beliefs, traditions, and local wisdom of the Pga K'nyau ethnic group, emphasizing community participation and the integration of indigenous knowledge; 2) the development of the online Pga K'nyau learning center through an information system (Google Sites) effectively presents information on history, culture, ways of life, and community activities in a systematic and accessible manner that is consistent with the local context; and 3) the evaluation results from experts and community users indicated that the developed online Pga K'nyau learning center was appropriate, effective, and could clearly serve as a cultural learning resource for the Pga K'nyau ethnic group in Chiang Mai Province.

Keywords: Cultural Learning Center; Pga k'nyau Ethnic Group; Online Pga K'nyau Learning center

บทนำ

ประเทศไทย เป็นดินแดนที่เต็มไปด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และความเชื่อ ซึ่งประชากรหลายกลุ่มได้อาศัยอยู่ร่วมกันมายาวนาน ความหลากหลายนี้ ปรากฏให้เห็นชัดเจนทั้งในด้านศาสนา ประเพณี ภาษา และวิถีชีวิตที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค หากย้อนกลับไปยังประวัติศาสตร์ การก่อตัวของสยามสะท้อนรากฐานจากการผสมผสานทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และความเชื่อ ที่ร่วมกันหล่อหลอมให้เกิดเอกลักษณ์ไทยอันโดดเด่นในยุคปัจจุบัน หลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่คู่กับสยามมายาวนานหลายร้อยปี สร้างความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ซึ่งสะท้อนผ่านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีการดำเนินชีวิต ศาสนา และคติความเชื่อเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ประเทศไทยแตกต่างจากหลายประเทศที่อาจมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์น้อยกว่า และหากจำแนกตามภูมิภาค พบว่า ชาติพันธุ์กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยภาคเหนือ มีไทวน ไทลื้อ ไทใหญ่ ไทยอง กะเหรี่ยง ม้ง เย้า อาข่า มูเซอ ลีซอ และชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ภาคกลาง มีไทยเชื้อสายจีน มอญ ไทพวน ลาวครั่ง ลาวหลวงพระบาง และกะเหรี่ยง ภาคอีสาน มีไทลาว ไทโคราช ภูไท บรู กูย และกลุ่มอื่น ๆ ภาคใต้ มีเปอรานากัน มลายู มอแกน อูรักละโว้ย ชาไก และชาวชวา ภาคตะวันออก มีชอง และกระซอ (ฉัฐวิวัฒน์ ชัยชนฐาภักดิ์, 2563)

แม้ว่ารัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564) ซึ่งมุ่งลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมทางสังคม และเสริมสร้างศักยภาพชุมชนผ่านยุทธศาสตร์ที่ 2 เช่น การเพิ่มโอกาสให้ประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดเข้าถึงบริการของรัฐ การกระจายบริการด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการอย่างทั่วถึง รวมถึงการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12, 2565) แต่การพัฒนาที่ผ่านมาเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้เกิดความไม่สมดุล ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การกระจุกตัวของความมั่งคั่ง และปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั่งยืน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล ดังเช่นอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่โดดเด่นด้านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ โดยประชากรร้อยละ 95 เป็นชาวกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) ที่มีโครงสร้างสังคมเข้มแข็ง วิถีชีวิตเรียบง่าย ความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรมท้องถิ่น และประเพณีวัฒนธรรม เป็นเสาหลักในการสร้างความเป็นเอกภาพและความมั่นคงของชุมชน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจและกระแสค่านิยมสมัยใหม่ได้สร้างแรงกดดันต่อวิถีชีวิตดั้งเดิม ทำให้เกิดการปรับตัวทั้งด้านบ้านเรือน การสร้างฐานะ และพฤติกรรมทางสังคม (มริษฎดา สมใจมาก, 2563) ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น การวิจัยเชิงนวัตกรรมทางสังคมจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างโมเดลพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน พร้อมอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชาติพันธุ์ การศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับชุมชนปกากะญอ โดยบูรณาการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม คติความเชื่อ และอัตลักษณ์ของ

ชุมชน ตลอดจนเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ และเสริมสร้างพลังทางสังคมของประชาชน

จากบริบทดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาว่าแนวคิดในการออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่ ควรมีลักษณะอย่างไร ภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ทั้งนี้ การวิจัยยังมุ่งพัฒนาศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่สามารถเข้าถึงได้ และพิจารณาความเหมาะสมและประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าวในฐานะแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) ในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อประเมินศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site) ใน จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการออกแบบ ศึกษาและสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนการประเมินผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ นอกจากนี้ยังใช้ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และโครงสร้างสังคมของชุมชน ประกอบด้วย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) ประชากรผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และแนวคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ 2) ประชากรผู้ให้ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย ผู้นำศาสนา ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ ตัวแทนเยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ผู้นำชุมชน และตัวแทนหน่วยงานราชการในพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1. แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Guideline) 2. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) 3. ชุดปฏิบัติการ (Workshop) ร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในชุมชน เพื่อค้นคว้าและพัฒนารูปแบบแนวทางในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ผ่านสื่อดิจิทัล ทั้งในพื้นที่จริงและในรูปแบบออนไลน์ (Google Site) การดำเนินงานในแต่ละเครื่องมือ จะใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) และเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างศิลปิน นักวิจัย และชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและความรู้ที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือวิจัยและวางแผนกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย

3.2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 200 คน ในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จากนั้นสรุปองค์ความรู้และข้อมูลที่ได้รับจากการลงพื้นที่

3.2 พัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์ที่สะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดชัยภูมิ

3.4 พัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดชัยภูมิ โดยจัดทำศูนย์ปกากะญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ (Google Site)

3.5 ประชุมกับคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้องเพื่อสรุปผลการดำเนินงานและพิจารณาขั้นตอนการดำเนินโครงการวิจัย

3.6 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม เพื่อสรุปผลการวิจัย และประชุมทีมงานวิจัยเพื่อทบทวนผลลัพธ์ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.7 จัดสัมมนาและเวทีคืนความรู้แก่ชุมชน พร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อวางแผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธผ่านสื่อดิจิทัลสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดชัยภูมิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เมื่อได้รับข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์จากเอกสาร ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาข้อมูลเชิงคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แนวคิดและรูปแบบการออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ควรยึดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนเป็นแกนกลาง โดยบูรณาการมิติทางศาสนา วิถีพุทธ ภาษา ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเป็นระบบ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์แนวคิดหลักในการออกแบบและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ได้ 4

ประการ ได้แก่ (1) แนวคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (2) แนวคิดการบูรณาการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านประสบการณ์ตรง และ (4) แนวคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ในด้านรูปแบบการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ถูกพัฒนาให้เป็นพื้นที่ที่มีบทบาททั้งด้านการอนุรักษ์ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยสามารถรองรับการเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนในชุมชน เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป ควบคู่กับการเป็นพื้นที่สร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม

ทั้งนี้แนวคิดทั้ง 4 ประการถูกนำไปใช้เป็นการกรอบในการกำหนดรูปแบบพื้นที่และกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์ โดยมุ่งเน้นการจัดพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้ การใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของปกาเกอญอเป็นฐานการเรียนรู้ และการออกแบบพื้นที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ส่งผลให้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้มีได้เป็นเพียงพื้นที่จัดแสดงข้อมูลทางวัฒนธรรม หากแต่เป็นพื้นที่เรียนรู้ที่เชื่อมโยงพื้นที่ทางกายภาพ กิจกรรมทางวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์ ในระบบสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เชิงออนไลน์สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์บริบทของชุมชน และการจัดโครงสร้างเนื้อหาทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ จากนั้นจึงออกแบบเว็บไซต์ให้มีรูปแบบที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งพัฒนาสื่อดิจิทัลที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้เชิงออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำเสนอข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วิถีพุทธ วัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมของชุมชนได้อย่างเป็นระบบ เข้าใจง่าย และสามารถเข้าถึงได้สะดวกผ่านระบบสารสนเทศ โดยโครงสร้างของศูนย์การเรียนรู้เชิงออนไลน์ประกอบด้วย ส่วนการนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรม ส่วนสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ และส่วนกิจกรรมเชิงโต้ตอบ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับชุมชน ลักษณะดังกล่าว ทำให้ศูนย์การเรียนรู้เชิงออนไลน์มีความแตกต่างจากแหล่งเรียนรู้ทั่วไป เนื่องจากมีได้มุ่งเน้นเพียงการเผยแพร่ข้อมูล หากแต่เป็นระบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การประเมินศูนย์ปกาเกอญอเชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า การประเมินศูนย์การเรียนรู้เชิงออนไลน์จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้ในชุมชน ชี้ให้เห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้มีความเหมาะสมต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในระบบสารสนเทศ โดยผลการประเมินสะท้อนความเห็นในเชิงบวก ต่อความครบถ้วนและความถูกต้องของเนื้อหาทางวัฒนธรรม ความน่าเชื่อถือของข้อมูล และลักษณะการออกแบบที่เอื้อต่อการเข้าถึงและการเรียนรู้ของผู้ใช้ การประเมินดังกล่าวได้จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสะท้อนประสบการณ์การใช้งานจริง และมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ อย่างไร

ก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้ในชุมชนได้เสนอแนะประเด็นที่ควรพัฒนา ได้แก่ การเพิ่มเนื้อหาเชิงลึกในบางประเด็น การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้รองรับหลายภาษา และการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนมุมมองของเยาวชนและนักท้องถิ่น ช้อเสนอแนะเหล่านี้ สะท้อนแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เชิงออนไลน์ ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและการใช้งานจริงมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า แนวคิดและรูปแบบการออกแบบศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ควรยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบกิจกรรม และการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้เฒ่าผู้แก่ เยาวชน และกลุ่มสตรีในชุมชน ช่วยให้การออกแบบศูนย์การเรียนรู้สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างเหมาะสม ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณรงค์เดช อธิมุตโต (2561) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยชี้ให้เห็นว่า กระบวนการมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมความเหมาะสมทางวัฒนธรรมและความยั่งยืนของแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศของ Li (2019) ศึกษาวิจัยเรื่อง Community Participation in Cultural Learning Center Design for Ethnic Minorities ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนชนกลุ่มน้อย ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการออกแบบ ช่วยให้การพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรมสามารถตอบสนองต่อบริบทและความต้องการเฉพาะของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การบูรณาการภูมิปัญญาและองค์ความรู้ท้องถิ่นเข้าสู่การออกแบบศูนย์การเรียนรู้ เช่น การจัดพื้นที่สาธิตการทำอาหารพื้นบ้าน การแสดงดนตรีและศิลปะท้องถิ่น รวมถึงการสาธิตพิธีกรรมตามวิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เข้าชมได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ อาทิ เวิร์กช็อปการทำเครื่องดนตรีพื้นถิ่นหรือการทดลองทำอาหารท้องถิ่น เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถอธิบายได้ในเชิงแนวคิดของ Kolb (1984) จากผลงานเรื่อง Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development ซึ่งเน้น การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านการลงมือปฏิบัติ

จากการอภิปรายผลดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การออกแบบศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอที่ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง ควบคู่กับการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและยั่งยืน

ในส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ผ่าน สื่อดิจิทัลและระบบสารสนเทศ พบว่า การสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของปกากะญอ

เกาะญูเข้าถึงผู้ชมได้ง่าย ทั้งในกลุ่มเยาวชน ครู นักเรียน และนักท่องเที่ยวทั่วไป การออกแบบเว็บไซต์ที่มีหมวดหมู่ชัดเจน เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีพุทธ อาหาร และกิจกรรมชุมชน พร้อมภาพและวิดีโอประกอบ ทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจและสนใจในเนื้อหาได้มากขึ้น ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิษฐ์ ญัฏประเสริฐ (2560) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โดยพบว่า การจัดการองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ควรคำนึงถึงโครงสร้างการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ การนำเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเนื้อหา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและขยายโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลของผู้เรียนและประชาชนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลของศูนย์การเรียนรู้ในงานวิจัยนี้ ที่มุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิชนะ แก้วพานุเอกและคณะ (2562) ที่ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้บนเว็บผ่านการเล่าเรื่องดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลและเทคนิคการเล่าเรื่องดิจิทัล ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในที่พบว่า การใช้ภาพ วิดีโอ และเนื้อหาเชิงเล่าเรื่องบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของปากะญูได้ชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน ผลการศึกษานี้ ยังสามารถอธิบายเพิ่มเติมโดยเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ นารนนท์ จิราภิตินิมิต และคณะ (2563) ที่ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการเก็บรักษาเอกสารมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัลในประเทศไทย ซึ่งพบว่า คลังข้อมูลดิจิทัลของไทยยังขาดคุณลักษณะที่สำคัญหลายประการ เช่น ระบบนำทาง การจัดหมวดหมู่ข้อมูล การแสดงผล เครื่องมือค้นหา และการสนับสนุนการใช้งานหลายภาษา เมื่อเปรียบเทียบกับเว็บไซต์ต่างประเทศ งานวิจัยนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า การออกแบบแพลตฟอร์มศูนย์การเรียนรู้ในงานศึกษาปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างเว็บไซต์ การจัดหมวดหมู่เนื้อหา และความง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล ถือเป็นแนวทางที่ช่วยลดข้อจำกัดดังกล่าว และตอบโจทย์ปัญหาที่งานวิจัยก่อนหน้าได้ชี้ให้เห็น นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร เรืองอ่อน และคณะ (2564) ที่พัฒนาพิพิธภัณฑ์เสมือนจริง เพื่อการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม โดยพบว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการนำเสนอเนื้อหาวัฒนธรรม ช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยดังกล่าว มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงขั้นสูง ขณะที่งานวิจัยนี้เน้นการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลในรูปแบบเว็บไซต์ที่เข้าถึงง่ายและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของแนวทาง แต่มีเป้าหมายร่วมกันในการส่งเสริมการเรียนรู้และการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

จากการอภิปรายผลการศึกษา โดยเชื่อมโยงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลและระบบสารสนเทศ เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข้อมูลด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนชาติพันธุ์ ทั้งยังช่วยตอบสนองต่อปัญหาและ

ข้อจำกัดของการจัดการข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัลในประเทศไทย และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้ใช้งานในหลากหลายกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

และ **วัตถุประสงค์ข้อที่ 3** การประเมินประสิทธิภาพของศูนย์เรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล พบว่า เว็บไซต์มีคุณภาพในด้านความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และน่าเชื่อถือ โดยเนื้อหาครอบคลุมองค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญออย่างรอบด้าน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี อาหาร การแต่งกาย อาชีพ และวิถีพุทธ ทั้งนี้ ข้อมูลผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ส่งผลให้ผู้ใช้งานเกิดความเชื่อมั่นและสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ผลการประเมินดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ รินนา ทากุดเรื่อ (2568) จากงานวิจัยเรื่อง การสร้างชุดความทรงจำทางวัฒนธรรม ซึ่งเน้นการถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรมให้เข้าใจง่ายและเชื่อมโยงกับประสบการณ์และบริบทของชุมชน แนวคิดดังกล่าวช่วยอธิบายได้ว่า การนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมผ่านสื่อดิจิทัลที่มีโครงสร้างชัดเจนและเนื้อหาที่น่าเชื่อถือ มีส่วนสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจและการจดจำทางวัฒนธรรมของผู้ใช้งาน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะณัฐ พรหมสาร (2566) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพเว็บไซต์หน่วยงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่ส่งผลต่อประสบการณ์ในการใช้งานเว็บไซต์ ซึ่งพบว่า การประเมินประสิทธิภาพเว็บไซต์ ควรพิจารณาทั้งด้านคุณภาพเนื้อหาและด้านเทคนิคการใช้งาน เช่น ความเหมาะสมกับอุปกรณ์เคลื่อนที่ ความปลอดภัย และความเสถียรของระบบ แม้งานวิจัยดังกล่าว จะพบข้อจำกัดด้านความเร็วในการโหลดข้อมูลและการจัดวางโครงสร้างเว็บไซต์ แต่ก็สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเว็บไซต์ ซึ่งสอดคล้องกับการนำข้อเสนอแนะจากผู้เข้ามาใช้ปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ในงานวิจัยนี้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาณีย์ธิดา สิริทวีทิติ (2564) เรื่อง พฤติกรรมและแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพเว็บไซต์ด้านกิจการนักศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งพบว่า ผู้ใช้งานให้ความสำคัญกับความเป็นระเบียบของเนื้อหา ความง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล และความชัดเจนของเมนูเว็บไซต์ โดยเสนอแนวทางการพัฒนาเว็บไซต์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการใช้งาน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ใช้งานงานวิจัยนี้ ที่ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาเชิงลึก การรองรับหลายภาษา และการนำเสนอในมุมมองของกลุ่มผู้ใช้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนธนันท์ ยามวงศ์ (2566) เรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันพิพิธภัณฑสถานเสมือนจริงแบบอินเทอร์แอ็กทีฟ ณ วัดบางอ้อยช้าง จังหวัดนนทบุรี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งผลการศึกษพบว่า แอปพลิเคชันมีประสิทธิภาพในระดับดี ทั้งด้านคุณภาพเนื้อหา ความน่าสนใจของสื่อ และความพึงพอใจของผู้ใช้งาน สะท้อนให้เห็นว่า การประเมินแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ควรคำนึงถึงทั้งประสบการณ์ผู้ใช้และผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ควบคู่กันไป

จากการอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลมีประสิทธิภาพในด้านคุณภาพเนื้อหา ความน่าเชื่อถือ และการตอบสนองต่อผู้ใช้งาน

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นแนวทางในการพัฒนาเพิ่มเติม เช่น การเพิ่มเนื้อหาเชิงลึก การรองรับหลายภาษา และการพัฒนาระบบให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้ที่หลากหลาย เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและผู้ใช้งานได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนน่าอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สะท้อนกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมสมัยของชุมชนชาติพันธุ์ โดยเชื่อมโยงแนวคิดพื้นฐานเข้ากับสื่อดิจิทัลในรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ องค์ความรู้นี้สามารถสรุปเป็น 3 มิติหลักที่เชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบ คือ **เชิงพื้นที่ เชิงดิจิทัล และการประเมินประสิทธิภาพ**

ในมิติ **เชิงพื้นที่** การพัฒนาศูนย์เรียนรู้เน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบและจัดกิจกรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วมทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ เยาวชน และกลุ่มสตรี เพื่อบรรณข้อมูลด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และความสนใจของชุมชน การมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้ศูนย์เรียนรู้สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การสาธิตพิธีกรรม การทำอาหารพื้นบ้าน การแสดงดนตรีและงานหัตถกรรม ทำให้ผู้เข้าชมเรียนรู้เชิงประสบการณ์และเข้าใจบริบทวัฒนธรรมได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งการออกแบบศูนย์ฯ ให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชนและสนับสนุนการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ในมิติ **เชิงดิจิทัล** การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ในรูปแบบเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ (Google Site) ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของปกากะญอเข้าถึงผู้ชมได้กว้างขึ้น การจัดโครงสร้างเนื้อหาอย่างเรียบง่าย ใช้ภาพ วิดีโอ และกิจกรรมเชิงโต้ตอบ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสนใจเนื้อหาได้มากขึ้น การออกแบบกิจกรรมออนไลน์ที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น การสาธิตพิธีกรรม กิจกรรมสร้างสรรค์แบบดิจิทัล ถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเรียนรู้ดิจิทัล นอกจากนี้ การเผยแพร่ผ่านเครือข่ายชุมชนและโซเชียลมีเดียทำให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างชุมชน เยาวชน และนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

ในมิติ **การประเมินประสิทธิภาพ** ศูนย์การเรียนรู้ทั้งเชิงพื้นที่และเชิงดิจิทัลมีความครบถ้วนถูกต้อง ทันสมัย และน่าเชื่อถือ ข้อมูลครอบคลุมด้านประวัติศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรม ศิลปะ ดนตรี อาหาร การแต่งกาย อาชีพ และวิถีพุทธ ข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานหลายกลุ่ม เช่น การเพิ่มเนื้อหาเชิงลึก รองรับหลายภาษา และสะท้อนมุมมองของเยาวชนและนักท่องเที่ยว ช่วยยืนยันแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์ฯ ให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ดียิ่งขึ้น

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ ผ่านสื่อดิจิทัลในจังหวัดเชียงใหม่

ภาพ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

สรุปได้ว่า การวิจัยนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธของชุมชนชาติพันธุ์ ที่เชื่อมโยงความเป็นพื้นที่จริงกับสื่อดิจิทัล สนับสนุนการเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรม และสามารถนำไปต่อยอดใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้ ซึ่งองค์ความรู้นี้มีคุณค่าเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติที่สามารถประยุกต์ใช้ทั้งในงานพัฒนาชุมชน ศูนย์เรียนรู้ และการออกแบบสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสู่ความเป็นชุมชนนออยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าวควรดำเนินการอย่างบูรณาการ ทั้งในมิติพื้นที่จริงและมิติดิจิทัล โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางของ

กระบวนการเรียนรู้ ใช้ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ท้องถิ่นเป็นฐาน และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อขยายการเข้าถึงองค์ความรู้ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธสามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรม เสริมสร้างการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน และสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในมิติทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้งสามประการพบว่า แนวคิดการออกแบบและพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของบริบทและความต้องการที่แท้จริงของชุมชนปกากะญอ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้รู้ในท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เชิงออนไลน์ในระบบสารสนเทศ ซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้ที่หลากหลาย ผลการประเมินประสิทธิภาพชี้ให้เห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้เชิงออนไลน์มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม ควรพัฒนาเพิ่มเติมในด้านการเพิ่มเนื้อหาเชิงลึก การสะท้อนมุมมองของเยาวชน ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว รวมถึงการรองรับหลายภาษา เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และผู้ใช้งานได้อย่างครอบคลุม และยั่งยืนยิ่งขึ้น จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธความเป็นชุมชนน่ายอยู่ของกลุ่มปกากะญอ ทั้งในพื้นที่จริงและออนไลน์ (Google Site) อย่างน้อย 1 แห่งในพื้นที่ที่มีชุมชนปกากะญอหนาแน่น

1.2 พัฒนาหลักสูตรและเนื้อหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาปกากะญอ พร้อมถ่ายทอดหลักธรรมพุทธที่สัมพันธ์กับชุมชน เช่น ความพอเพียง ความกตัญญู และการอยู่ร่วมธรรมชาติ

1.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบและบริหารศูนย์ ทั้งเนื้อหา กิจกรรม และสื่อดิจิทัล เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน

1.4 จัดตั้งกองทุนสนับสนุนระยะยาวสำหรับบริหารศูนย์ พัฒนาสื่อดิจิทัล ดูแลระบบออนไลน์สารสนเทศ และฝึกอบรมเยาวชน พร้อมบูรณาการศูนย์กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ศูนย์การเรียนรู้ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เช่น เวิร์กช็อป ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสาธิตพิธีกรรม และกิจกรรมถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ในชุมชน

2.2 สถานศึกษาสามารถนำเนื้อหาจากศูนย์การเรียนรู้ทั้งในรูปแบบพื้นที่จริงและออนไลน์ไปบูรณาการในรายวิชาท้องถิ่นศึกษา หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.3 หน่วยงานด้านวัฒนธรรมควรใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็นฐานข้อมูลกลางในการเผยแพร่องค์ความรู้กลุ่มชาติพันธุ์ และสนับสนุนการพัฒนาสื่อดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

2.4 ควรส่งเสริมบทบาทของเยาวชนในฐานะผู้ร่วมสร้างสรรค์เนื้อหา เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้มีความร่วมสมัยและยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

3.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอในภูมิภาคอื่นของประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบบริบทและรูปแบบการเรียนรู้ในพื้นที่ต่าง ๆ

3.2 ควรศึกษาผลลัพธ์ของศูนย์การเรียนรู้ต่อความเป็นชุมชนน่าอยู่ ทั้งด้านคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3.3 ควรวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ ทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และการจัดการความรู้

3.4 ควรศึกษาแนวทางการบูรณาการองค์ความรู้และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์เข้ากับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวัฒน์ ชัชณฐาภักดิ์. (2563). *ทิศทางภาครัฐกับการบูรณาการกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย*. ตาก: โรงพิมพ์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก.
- ธารีย์ณิชา ลีพีรวิฑิต. (2564). พฤติกรรมและแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพเว็บไซต์ด้านกิจการนักศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารวิทยาสารสนเทศและเทคโนโลยี*, 5(2), 15–30.
- นันทน์ ยามวงศ์. (2566). การพัฒนาแอปพลิเคชันพิพิธภัณฑสถานเสมือนจริงแบบอินเทอร์แอ็กทีฟ ณ วัดบางอ้อยช้าง จังหวัดนนทบุรี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 14(2), 85–98.
- นาธนัท จิราภิตนิมิต และคณะ. (2563). สภาพปัจจุบันและปัญหาของการเก็บรักษาเอกสารมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัลในประเทศไทย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 14(1), 1–20.
- ปิยะณัฐ พรหมสาร. (2566). การศึกษาประสิทธิภาพเว็บไซต์หน่วยงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่ส่งผลต่อประสบการณ์ในการใช้งานเว็บไซต์. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน*, 8(1), 43–54.
- พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก). (2561). รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(3), 161–176.
- พิสิษฐ์ ญัฏประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์ และสุมาลี สังข์ศรี. (2560). การบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 861–878.
- พิสิษฐ์ ญัฏประเสริฐ. (2560). *แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- มริษฎา สมใจมาก. (2563). *พลวัตของเรือนพื้นถิ่นกะเหรี่ยงในโฮมสเตย์ อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- รินนา ทากุดเรือ. (2568). *การสร้างชุดความทรงจำทางวัฒนธรรม: แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในสังคมดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- รินนา ทากุดเรือ. (2568). *พิพิธภัณฑ์สงครามในจังหวัดกาญจนบุรี: การสร้างพื้นที่และความทรงจำ*. กรุงเทพฯ: หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพร เรืองอ่อน, สุนิสา กิจใจเดียว, โสภี แก้วชญา และกฤตภัทร ส่งศรีอินทร์. (2564). การพัฒนาพิพิธภัณฑ์เสมือนจริงเพื่อการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 29(3), 85–98.
- สิริวัชนะ แก้วพานเอก, จินตนา นวลสงขลา และพีระ นิสุภกร. (2562). การพัฒนาการเรียนรู้บนเว็บผ่านการเล่าเรื่องดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 50(2), 45–60.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Li, J. (2019). Community participation in cultural heritage management: A systematic literature review comparing Chinese and international practices. *Cities*, 96, 102476. doi: 10.1016/j.cities.2019.102476